

El pols de Catalunya

Pere Ortís

Des dels EUA, on s'ajorna llargues temporades, l'amic Ortís ens fa arribar aquest article.

Fa set mesos que no sento ressonar el bell catalanesc. Però potser l'aspiració que manifesto amb aquesta mena de sospir és un simple engany. Cal dir que fa set mesos que no sento ressonar el català miserable que ara parlen a Catalunya. I que s'entesten a fer parlar des de certes esferes. És un català brut i mutilat, rere la implacable pressió de la llengua castellana. N'hi ha molts a Catalunya que manipulen la llengua catalana, partint del criteri que s'han forjat que ha de ser criada *—pedi-sequa—* de la castellana. És efecte del domini de l'imperialisme castellà sobre Catalunya *—cinc-cents anys—*, que a molts els ha capgirat la ment.

Un amic que fa trenta anys que viu a Amèrica (del qual presentem també en aquesta revista una entrevista que li vaig fer) diu que, en el recent viatge per veure la família, Catalunya el decebé i el deceberen els catalans. Que aquests els havia de cercar mes aviat amb un llum. Que no mastegà l'ambient de reivindicació, que no sentí l'escalf de la mínima flama de voler ser nació i de subsistir com a poble diferent. Trobà un ambient d'hedonisme, de menfotisme, d'alienació i de degradació dels valors nostrats. El sojorn coincidí amb les declaracions d'Heribert Barrera, i l'escàndol fou més gros. Restà esbalaït davant la reacció irracional d'algun grup de professionals del catalanisme, venuts a una barata demagògia. Pel que fa a la llengua, la veié deixada de la mà dels catalans, gairebé inexistent, ja.

Reprenent la personal experiència, és una llengua en greu perill d'extinció que no ha trobat en les institucions catalanes l'atenció que tots esperàvem de cara a la seva revifalla i a la seva implantació social a Catalunya, que és el seu lloc. El desamor i la manca de tremp a l'hora d'actuar a favor seu són més que notoris. No han parat compte que la responsabilitat de refer-la caigués en mans d'elements sospitosos i de poc

neta catalanitat. Més aviat, aquests responsables, han perdut el temps mirant d'admetre limitacions al seu lèxic i als seus bons usos, fent concessions al contrari *—el funest català light—*, desqualificant Fabra i assumint el mal català del poble per tal de congraciarse amb la massa *—altre cop guiats per una barata demagògia*. Cal considerar que en tot temps intel·lectuals castellans que viuen aquí, i uns altres de catalans, han ideat sistemes ben decorats, cultes, per a suprimir gradualment la nostra llengua a Catalunya.

El nostre govern, tan limitat, no ha sabut, o no ha pogut exigir dels mestres de primària, i de tot altre nivell, una formació lingüística adient i un interès per formar els alumnes en català i fer-los estimar la llengua. Aquesta es una necessitat elemental, inesquitable, del moment històric que vivim.

El gran públic manté tòpics d'oposició a la llengua i prejudicis que són fruit del rentatge de cervell de segles i de consignes molt ben llançades pels qui ens governen de fora i suportades pels enemics de la llengua. Treballar a favor de la llengua és per a molts catalans un atemptat contra la pau ibèrica: ai, que vindran altre cop sobre nosaltres! Defensant-la o corregint-la, sentireu algun català que prorromp en un: bah!, que expressa una despreocupa-

ció culta, endreçada, respecte a foteses i que mira amb compassió el nyeu-nyeu que se'n preocupa.

És freqüent el comentari d'algú que ha llegit un llibre en català, fustigant-lo perquè conté paraules que «no s'entenen». Aquests individus són lluny d'imaginar l'elemental ignorància que abriguen de la llengua. No diran res després de llegir un Valle Inclán o un Camilo José Cela, per citar dos exemples fàcils sobre la marxa, i no sofriran que un llibre en català sigui una mica generós amb el lèxic. Què en farem, de les paraules que enriqueixen la nostra llengua *—sí, una increïble riquesa—*: tenir-les desades al diccionari perquè hi dormin el son dels justos? En aquest aspecte abunda massa l'estupidesa humana.

Segur que ningú no espera del gran públic i de les institucions públiques un català recercat, alambinat *—ho hem dit massa vegades—*, sinó un català simplement net, afablement gramatical. Allò normal que hom demana en les matemàtiques, en el vestit i en la cuina casolana, una perfecció sense escarafalls.

L'amic al qual he al·ludit, em deia que li havia fet la impressió que la cultura catalana està fortificada en unes poques capelletes, exclusives i excloents. No veié que hi hagués oxigen en l'ambient cultural per a tots els catalans, en la mateixa mesura. Es dolia que aquests exclusivismes són la pitjor marca de provincianisme. Diu que comprovà que alguns autors catalans no tenen l'ambient que es mereixen, per la seva obra. Diu que existeix una discriminació injusta, selectiva, que alguns autors sofreixen l'ostracisme d'un silenci mediàtic total.

Bé, he volgut prendre el pols a Catalunya. De lluny estant. De l'angle de la llengua, que és la fibra crítica de la qüestió. M'anima el més sincer esperit constructiu. Allò que més vull fer és invitar a la reflexió.◆